

*
Είναι μικρός ο δρόμος από δω ως τη
θρύση

είναι μικρός και δε χωράει τσος θήμα-
τα.

Τον μακραίνουμε μέσα από τα χωρά-
φια.

*
Είναι κρυμμένη καλά η αλήθεια:
οι ταφοί είναι πάντα ταφοί όταν δι-
νουν λουλουδιά.

*
Τραγουδι τραγουδι η ζωή
αν γίνει πέτρα και λουλουδι.

Η πέτρα μας δίπλα στην πέτρα
φτιάχνει τον κόσμο.

*
Μαθαίμε να διαβάζουμε μ' αλφαβήτο
τη μουσική και τους ανθρώπους που
αγαπάμε.

*
Κουραστήκαν οι πνοούλες στη μέση
του δρόμου

κουραστήκαν και φορτώθηκαν στον
πρώτο άνθρωπο
με γυρτούς ώμους και ξαφνιασμένο χα-
μογελο.

*
Δεντρα φωτιά και συννεφο
πώς ξανοίξε ο ουρανός κραυγή.

*
Δροσιά στα μάτια μου, φωνή στα χε-
ρια μου

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Κώστας Γουλιάμος

Ο ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ

(Με αφορμή τρία ποιήματα του Καρυωτάκη)

Ολοκληρή η παιδική δράση αποκορυφώνεται στη γλώσσα. Τα δούνα, ο ουρανός, τα δεντρα, ο άνθρωπος, τα ζώα, τα παιχνίδια, η φίλια αξιοποιούνται στην φαντα-
σία του παιδιού.

Η ικανότητα, η μεγάλη δύναμη και στάση του απέναντι στο συναίσθημα, κινεί το
«ενδιαφέρον» και την «αφοσίωση» των μεγάλων που θέλουν να κατευθύνουν και να
υποτάξουν τη «γλώσσα» του στην δική τους «γλώσσα».

κι ατελείωτη, ατελείωτη πνοή χαράς
στο δρόμο του πουλιού
τ' αστερι μου, το φως, το κύμα.

*
Καίνουργιε κοσμή ομορφέ, πλατύ κι
ευτυχισμένη
πώς σ' αγαπούν τα χέρια μου, τα μάτια
μου, το στομάχι.

Όλος πνοή κι όλος χυμός κι όλος δρο-
σία και χώμα
στον ήλιο του μεσημεριού τελειώνεις
τη ζωή μου.

*
Ξημερώσε... Ένα απαλό παιχνιδιари-
κό φως κυλήσε στο πρόσωπο, χάιδεψε
τα μαλλιά, χυθήκε ακρατητό στα μα-
τια, ζωντανέψε στα δαχτυλά, μισανοί-
ξε τα χείλη, γέμισε τη σιωπή απ' τη
λαχτάρα της ζωής και θρονιάστηκε
περήφανο στην καρδιά.

Το μόνο που πιστεύα πάντα είναι πως
ένος αγγελός αγγίζει κάθε πρωί την
καρδιά μου.

*
Κράτα μου το χέρι. Φεύγουν τα χελι-
δονία για να πεθάνουν.
Στον ορίζοντα γυαλίζουν τα ντουφεκία.

*
Φιλία στα μαγουλά, φίλια στα μάτια,
φιλία στ' αγιοκλήμα και στον τρικυμι-
σμένο δρόμο με τα ξαχαρηνία χαλίκια.

*
Πονάει άρα είναι ζωντανός.

Να το ομολογήσουμε. Η κοινωνική ομάδα, η οικογένεια, γνωρίζει να φοβάται το παιδικό συναίσθημα όσο και έναν πόλεμο. Αντιλαμβάνεται πολλές συστηματοποιήμενες - τυποποιημένες αξίες της να διαστέλλονται η ν' αυτοαναιρούνται από το παιδικό λεξιλόγιο. Γιατί η παιδική γλώσσα είναι πάντα ξεκαθαρή και καθαροαιμή. Δεν έχει μολυνθεί από το περιβάλλον. Αποτελεί κατα-στάση σε ό,τι λέγεται «ηθική αντίληψη» γι' αυτό και εκπληττεί. Βεβαίως χρειάζεται προσοχή στην εριμνεία, στην διαγνώση της.

Γεγονός πάντως είναι πως, η αντίληψη για την ζωή — ρεαλιστική η όχι — προέρχεται από μια υποκριτική διαδικασία της μεγάλης ηλικίας απέναντι σε συντελεστές διωματικούς που η ίδια καθορίζει.

Στο παιδί είναι αγνώστο το θεατρικό αίσθημα. Εδώ ο κόσμος έρχεται ορίζοντα και καθετα. Το πρόσωπο του παιδιού συμπυκνώνει τον γκροτέσκικο τόνο, το ανθρώπινο σημείο με τους χαρακτήρες του. Αφορμή το «παιδικό» του Καρυωτάκη:

Τ αστέρια έχει	κλαιοντας θα πω:
θα δω, θα νιώσω	«Αστρα μου, αστρακιά
οι άνθρωποι ποσο	τ άλλα παιδακιά
είναι κακοί	θα τ αγαπώ».

Η φωνή του Καρυωτάκη πάντα με συγκλονίζει. Και θυμάμαι τις αντιρρήσεις των γονιών μου, σαν διαβαζα μαθητής στην Τριπολή την «Ελεγεία» του.

Το παιδικό ποιήμα έρχεται και ευθείαν από αυτό που διατείνεται σαν υπερβατική πραγματικότητα σε σημείο ώστε να δημιουργεί κλίμα αντίδρασης από την οικογενειακή πλευρά. Το παιδί όμως, ως ένα σημείο, αγνοεί την εποπτεία. Μεσα του τρυφερότητα, αγάπη και λυπή υποβάλλουν την αίσθηση ότι καταγγέλλει και αναγγέλλει τις πραγματικές σχέσεις της ζωής χωρίς ενδοιασμούς. Η «ωδή σ' ένα παιδακί» (ερμηκικά σωπαιούν / πρωτογνωριστά μερτά / οι σκαλές, τα δωμάτια / Ούτε πια κανείς ξέρει / αν πάλι θ' ανατείλουν / τα παιδικά σου ματιά) υπενθυμίζει σ' εκείνους που κοπιάζουν να γνωρίσουν και την altera pars η εθελούφλου, ότι και ο κόσμος του παιδιού δοκιμάζει «τον τόνο των πραγμάτων».

Η επιμονή και με κάθε τρόπο προσπάθεια ωραιοποίησης της ζωής δεν εδραιώνει την ζωοποιο βαρυνότητα του χρόνου.

Υποψιαζόμαστε πως ο άνθρωπος, θέλοντας να υποκαταστήσει τις αυταπάτες του, αισθάνεται την ανάγκη να δίνει στο παιδί μόνο την αισιοδοξία προεκτάση. Με λόγια που δεν πρέπει να φοβίζουν, το χρησιμοποιεί αναλόγα με την αντίληψη του. Κι αν τώρα το παιδί σκεφτείται η αντίδρα κ α ι δ ι α φ ο ρ ε τ ι κ α τότε αιγούρα ολοι μιλούν γι' αρρωστή καταβολή και δεν το σωζει ούτε η Παλαιά Διαθήκη.

Ο παιδικός κόσμος έχει τον τρόπο ν' ανακαλύπτει χωρίς την «μάσκα των θεών». Μνημιώνει τα διώματα του και τα παρατάσει με εικόνες και λέξεις που δεν έχουν (εστώ) κάποιο ειρμό, αλλά που φωτίζουν εντυπωσιακά την διολογική πορεία. Η «Ιστορία» — ένα πιο μεστό και ουσιαστικό ποιήμα του Καρυωτάκη — επικοινωνεί περισσότερο με την πραγματικότητα. Ολοι έχουμε φθάσει στα «σημεία» των δυο φίλων του ποιήματος. Από την αισιοδοξία ως την οδύνη (Δεκαξί χρόνων εγέλασαν / περα, στ ανοιξιατικό δειλί / Επειτα εσώπασαν τα χείλη...). Ο έρωτας και ο πόνος δεν είναι λέξεις που περιορίζονται μόνο σ' ένα «ορισμό καταστάσεων» με νοητικό σχήμα, παρα ανθρώπινα φαινόμενα. Η σκέψη-γλώσσα του παιδιού με την μικρή θητεία της είναι ικανή να δεχεται διαφορετικές συναίσθηματικές στάσεις. Γιατί δεν γνωρίζει κανόνες και καθορισμένες ανάγκες. Τους κανόνες επιβάλλει ψυχαναγκαστικά η οικογένεια που προσπαθεί να ενσωματώσει το παιδί αναλόγα με το δικό της σύστημα η την ηθική. Βεβαίως η σαρκαστική διαυγεία της παιδικής συμπεριφοράς-γλώσσας βεβαιώνει πως τα εγκεφαλικά πλεγμάτα αν-

υδρουν σε καθε φωνοτυπια. Αλλα η «ιστορια» του Καρυωτακη ειναι και ιστορια της φρουδικης αναλυσης (πιο σωστα συγκρουσης) αναμεσα στην αγαπη και στην οδυνη.

Καποτε πρεπει ν αντιληφθουμε πως η παιδικη σκεψη με την υπερβαση και το παραδοξο φθανει την εκσταση, που εν σπεριματι κατεχει το γελιο και τα δακρυα. Και δεν βλεπω το λογο να προετοιμαζεται το παιδι με μονη συνισταμενη το γελιο (χαρα), αφου στην προσπαθεια να ζησει το αδυνατο με την γλωσσα του συναντα και την αντιθετη προσπτικη (λυπη). Πως ειναι δυνατον, δηλαδη, μια οικεια του κατασταση να γινει «ξενη» με τις παρεμβολες και τις απαγορευσεις!

Το ζητημα πιο καλα συνοφίζεται στον Μπαταϊν «ο ερωτισμος δεχεται την καταδικη». Αν ειναι δυσκολο να εννοηθει, η παιδικη ψυχροσυνθεση το μεταφραζει. Το παιδι διαμορφωνει την συνθεση του, οδηγειται στην ατομικη δυναμικότητα εφ' οσον δεν απορροφα μεσα του μια μεμονωμενη φυσικότητα, αλλα μια συγκεντρωση δυναμειων. Γι αυτο οτι δοτο εγγυαται κανεις ερχεται τιμωρος ο χρονος. Την αιτια ας την αναζητησει καποιος στην θεση που κατεχει η οικογενεια στην αστικη μας κοινωνια.

Η παιδικη αναταση αρχιζει απο τα εσω (ψυχικες ενεργειες) γινεται λογος-ενεργεια προς τα εξω και αξιωματικη δυναμη στο μυαλο και στα αιτηματα της μεγαλης ηλικιας. Αρα η παρεμβαση δεν μπορει να ειναι τιποτα αλλο παρα ρυθμιστικη και αναγκαστικα ισομερης σε καθε ανοιχτη εκφραση του συναισθηματος. Και δεν ειναι κοινωνιολογικο αξιωμα. Ειναι αναγκαιότητα, πριν η φυση εκδικηθει την μεροληπτικη «επιστημολογια» με τις ρετσετες τυπου «χαμογελα στην ζωη, η ζωη ειναι μονο χαρα» που βοιδαρδιζουν το παιδικο μυαλο οπως οι τηλεοπτικες διαφημισεις. Αν λοιπον επιδιωκουμε την πολιτιστικη «εξεγερση» ειναι καιρος ν α ποδεσμευουμε απο το πεδιο της «κεντρικης ανυπαρξιας» και ν αναζητησουμε τους ουσιαστικους ορους.

Η ιστορια του παιδικου συναισθηματος ειναι ιστορια του ανθρωπου. Η παθητικη προκαταληψη με τα επι μερους ψευμματα και την αποκρυψη γεγονοτων, την στιγμη που το παιδι αναζητα την αληθεια, οδηγει στην πλασματικη αντιληψη της ζωης. Η ζωη γινεται δυσκολη με την εγκαταλειψη του αυθορμητισμου και της ατομικτητας, διδασκει ο Φροιδ. Η κοινωνικη εικονα μπορει ν αποκτησει την ηθικη της γνωσης σε μια καθοριστικη προταση: «ελατε παιδια, μαθετε με να μιλω (ΥΔΡΙΑ τ.18). Αλλωστε ολοι μας λιγο-πολυ δεν προσπαθουμε ν ανακαλυψουμε τον ξεχασμενο λογο;

Αντωνης Ελευθεριωτης

Η ΑΝΘΡΩΠΙΑ ΛΕΓΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

Η θαυτερη ουσια της παιδικότητας δεν εχει να κανει με τον αφελη μιμητισμο — καθε αλλο: η παιδικη γλωσσα ειναι στη φυση της αντιμιμητικη: η δροσερη «ατελεια» της συνιστα τη μεγαλη α μ υ ν τ ι κ η της α ρ ε τ η και συναμα τη μονη επιθετικη αιχημη στη πλαδαρη σαρχα ενός «τελεια» τυποποιημενου κοσμου.

Υπαρχουν, ευτυχως, ακομη δυο πραγματα που δεν γινεται να τους στερησουμε την εξευγενιστικη τους Φυσικότητα: να πουμε ενα ποτηρι νερο η να χαμογελασουμε σ ενα παιδι.

Ας δουμε σωστα την παιδικη ΑΓΓΗΑ.